

saa højt op, op til en 200 000—300 000 Kr. Vi blev da enige om, at vi maatte undersøge, hvorledes dette egentlig hang sammen, ogsaa fordi der var kun gaaet et lille halvt Aar fra Bevillingen blev givet, til man skulde bruge Pengene. Det ærede Medlem Hr. Pitzner fik til Opgave som Medlem af Byggeudvalget at undersøge Sagen og kom til de vidunderligste Resultater. Da Kirken skulde repareres, sendte man en Arkitekt derover for at lede Arbejdet, og denne Arkitekt erklærede, at dette Arbejde kunde ikke udbydes i Licitation; man maatte antage en Haandværksmester, hvad man ogsaa gjorde. Han skulde som Vederlag have 25 pCt. af, hvad der blev udbetalt i Arbejds løn, og dernæst 8 pCt. af Prisen paa Materialet. Men han skulde naturligvis passe paa; thi han havde Arkitekten over sig. Men Arkitekten skulde have 3 pCt. af alt, hvad der gik med til den Reparation. Se, det er den Maade, hvorpaa man administrerede den Kirkebygnings Reparation. Der var Tale om, at man kunde vælge imellem to forskellige Materialer til Tækning af Taget — det var et Blytag. Saa steg Blyet i Pris, og nu stod baade Murermesteren og Arkitekten og var meget stærkt interesserede i at købe der, hvor Materialet var dyrest — for de fik jo tilsammen 11 pCt. af Prisen. Det er Maaden, hvorpaa det sker. Ja, det undrer mig egentlig, at Prisen ikke steg til mere end det 4-dobbelte; for hvad kunde der ikke være udrettet, hvis Arkitekt og Murermester var blevet enige om at bryde den halve Kirke ned, og det hele Tilsyn var jo Tilsynet fra Arkitekten, som var procentlønt. Der kunde fremføres mange saadanne Eksempler paa, hvorledes det gaar, naar Staten bygger.

Nu vil man maaske sige: Men det er jo da stik imod Socialdemokratiets Ønske, du der taler; for Socialdemokraterne ønsker jo netop, at Staten skal bygge. Nej, det ønsker vi ikke, det vil sige, vi ønsker ikke, at Staten i den Form som nu, som en Flok Embedsmænd og en Flok Mennesker, der er lønnede ud fra ganske andre Forudsætninger end de økonomiske, skal drive Boligvirksomhed. Man har for Tiden en Virksomhed i Gang, der gaar ud paa, at Arbejderne ved Statsbanerne har sluttet sig sammen i et kooperativt Byggeforetagende. De siger: naar vi selv bygger, kan vi bygge disse Boliger til en rimelig Pris, og vi kan sikre, at der ikke gaar Spekulation i dem, idet vi faar Bygningerne til Eje, ligesom vi faar vore Boliger paa samme Vilkaar, som vi i sin

Tid havde dem i de gamle Bygninger, idet Staten yder os helt eller delvis rentefrit Laan til Bygningerne. Men, siger de, vi maa selv have Lov til at bygge, og fremfor alt maa Statsbanerne og Staten holde sine Fingre derfra, for ellers kan vi ikke bygge billigt. Se, det er Maaden, hvorpaa Samfundet skal bygge. Det er Forbrugerne, dem, der skal bruge Varerne, der selv skal have Kontrollen med de Varer, der skal fremstilles. Det er Samfundsproduktion, saaledes som Socialdemokratiet ønsker Samfundsproduktion. Det er ikke Statsbanerne eller Embedsmændene, men Forbrugerne selv, der skal passe paa og sørge for, at Varerne ikke bliver fordyret paa Vejen fra Produktionsstedet til Forbrugerne. Det er det Maal, vi ønsker at naa, og derfor tror jeg, man for Boligbyggeriets Vedkommende maa ind paa en lignende Vej, saaledes at man bliver fri for den Spekulation, som man nu er inde paa.

For øvrigt maa vi samtidig se at faa fjernet Aarsagen til Boligmangelen. Den højtærede Finansminister pegede paa, hvad der her var at gøre, og mente, at det gjaldt om at standse Indvandringen fra Landet til Byerne. Jeg læste for nylig i en Avis, at ved en Folketælling i København har man fundet, at 33 pCt. af alle voksne Mennesker i København er fødte paa Landet. Det er jo i Virkeligheden ikke underligt, at det er blevet saadan, at det store Fødselsoverskud fra Landet helt og holdent er blevet opslugt af Byerne, da man ude paa Landet ikke paa langt nær anvender Fødselsoverskuddet, ja, vel ikke en Gang anvender saa mange Arbejdere som for 50 Aar siden. Da jeg som Barn var ude paa Landet, saa man paa de store Gaarde i Høstens Tid 14—16 Mand marchere ud paa Marken med deres Leer, og lige saa mange Kvinder fulgte dem som Optagere, og naar Kornet var kørt ind, hørte man hele Vinteren igennem Plejlene paa Logulvene, hvor Kornet blev tørsket. Nu til Dags bruges der paa en særlig stor Gaard maaske 2 Selvbindere, ellers vel endda kun 1, og en enkelt Mand præsterer nu ved Tærskemaskinen alt det Arbejde, som tidligere de mange skulde udføre i Vinterens Løb; og Arbejdet paa Logulvet er hørt op. Man er naaet dertil at faa Arbejdet udført langt lettere. Jeg finder det i og for sig ganske udmærket, at Landbruget har faaet det indrettet saaledes, at det med mindre Arbejde fremstiller mere Brød, end det skete tidligere; for jeg tror virkelig ikke, jeg overdriver,